

Kántor Lajos

DECEMBERTŐL – AUGUSZTUSIG

(...ÉS HOL VOLTAK AZ ÍRÓK)

Már-már kiszolgált (illetékes elvtársak szerint távozásra, azaz eltávolításra megérett – nem pedig az októberben elhunyt, párthű főszerkesztő, Rác Győző helyére kinevezhető) *Korunk*-szerkesztőként, a nyolcvanas évek romániai elvárásai szerint, illetet volna a két nagy nemzeti ünnep, az egyesülési December 1. és a korábban felszabadulásinak nevezett Augusztus 23. alkalmából készülnöm a hivatalos, az irodalmi-művészeti reszortot is érintő feladatokra. 1989 novemberében, az utolsó bukaresti pártkongresszus tévé közvetítette lelkes hangulatában valahogy nem ez foglalkoztatott, a következő augusztus pedig már nem a 23-i ünnepség körül forgott. Természetesen jól emlékszem a köztes nyolc-kilenc hónap számomra is fontos pillanataira, minthogy azonban naplót akkor sem vezettem, segítségül hívom most az *Omló falak* című, a Szabadság Kiadóvállalata által kevéssel a változás után kiadott, csak formátumát tekintve jelentéktelen könyvecskét, pontosabban a szerzőjét. Kiss János 89/90 fordulóján szerkesztő kollégám volt a *Korunk*nál, barátom is, így akár elfogultnak minősíthető, szerencsére azonban a nem megjelentetésre készített napi feljegyzések mindenek inkább mondhatók, mint hozsannázásnak, a helyzet viszont szembesülésre készítette. Az 1991. május 20-i ajánlásból talán szegyenkezés nélkül idézhetem, hogy „Lajos úrnak, a szakavatott falbontónak, a napló egyik főszerplőjének” szólít, és bent a szövegben sem akar „fényezni”, ahogy manapság mondjuk. Először november 28-án jelenek meg naplójában („Kántor teljesen visszahúzódó”), ami azért érdekes, mert a többiekkel én is át-átmentem Herédi Gusztíék a szerkesztőséggel szomszédos lakásába, dumálni, egyet-egy koccintani – nem gondoltam, hogy épp a házigazda írhatja rólam a besúgói jelentéseket (egy részüket), a belső telefonlehallgatást tehát lényegében nem kerültük el.

A december 20-i nekem szánt naplósorok már részletezőbbek. Temesvárt elkezdődtek már a dolgok, Kiss János a rádióból értesül a történetekről, arról az elterjedt rémhírről is (a Szabad Európa és a Kossuth is egyébként

bemondta), hogy Kántor Lajos és Gyimesi Éva egyaránt házi őrizetben van. Éva bent járt a szerkesztőségben, elmondta, hogy a „fiúk” állandóan a nyomában vannak, én pedig elmentem a délutáni szabadegyetemi rendezvényre, a Főtérre, „lássák a népek”, hogy nem vagyok házi őrizetben. De a rádió – folytatja Kiss János – „szinte jelentés-szerű közlést dobott be tegnap: ők tartották a kapcsolatot Tőkés Lászlóval, aki a jól értesültek szerint hol eltűnt, hol véresre verték, hol megölték, hol Moldvába száműzték”. Nos, az én Tőkés-történetem, kapcsolatom sokszínű, változatos, az adott decemberi napokban a család több tagjára, feleségemre és Laci fiamra is kiterjedt, nem is akárhogyan, de nincs itt a helye a részletezésnek. A napló következő bejegyzését azonban idéznem kell: „Lajos viszont, akit – a sötét este, a sötét utcák okán – hazakísértem, zavaros, euforikus állapotban van. Most már hihetetlenül bizakodó. »Napok kérdése« – mondja. Amit én még most sem hiszek.”

Nem innen folytatom, főként nem azt ismétlem, ami közvetlenül ezután történt, többek közt a „Hívó Szó” fogalmazásával – aminek ugyancsak voltak írói vonatkozásai (írószövetségi tagok többen voltunk az aláírók közt, két költő is, Kányádi és Lászlóffy Aladár) –, ám én innen egy másik költőhöz, egyenesen Petőfi Sándorhoz ugrom.

Petőfi természetesen nem jött közénk, nem fogta a kezünket, nem ő diktálta a Hívó Szót, mégis a december 24. utáni napokban – talán január elejéig tartott ez – úgy éreztem magam, ahogy Petőfi érezhette magát, természetesen más dimenziókban. Amikor csak a *Korunk* volt jelen ezekben a napokban a Vármegyeháza épületében (a szerkesztőség kapta végül is, az 1974-es, Főtérről történt átköltöztetésünk után, a földszinti termeket), és már megalakult a Kolozsvári Magyar Demokrata Tanács, s én lettem az elnöke – helyiséget kellett szerezniünk a KMDT-nek az elinduláshoz. A teljesen kihalt épületben egy bejedit megyei alelnök ült, egyedül, az emeleti irodájában, én benyitottam hozzá, és határozottan kértem, követeltem a nekünk szükséges szobákat. Ő ötölt-hatolt, én rászóltam, hogy azonnal telefonáljon a Nemzeti Megmentési Front alezredes alelnökének (később kiderült, hogy vátrás lett a tekintélyes tiszt úr), és talán egy óra sem telt bele, kinyitották a tanügyi osztály üresen álló termeit nekünk, ahová aztán máshonnan hoztunk székeket. Ez az én tulajdonképp nagyon rövid Petőfi-történetem.

Külön ügy a *Korunké*, a cím, a hagyomány jó részének a megőrzése és a fiatalítás. (Salat Levente, Visky András került be első menetben, nem-sokára hívtuk Kelemen Hunort, ő tőlünk indult a politikusi pályán, töb-

ben nyugdíjba kerültek, így Herédi is – bár még nem tudtam közvetlen, szomorú szexuális kapcsolatáról.) A fiatalodás folytatódott, szükségszerűen, (remélem, a folyóiratszámokon is meglátszott), miközben maradtunk páran idősebbek, még nem öregek.

Külön terület a politikáé, ahol szintén többen voltunk eleinte írók vagy írófélek. Ez már nem petőfis történet, de nem is szégyellni való, vitáink voltak persze Domokos Gézával (főként Iliescu miatt), miközben mindig sokra becsültem, aztán támogattam Markó Béla elnökségét. (Baráti kapcsolatunk, mindkettőjünkkel, még a diktatúra éveiben kezdődött.) Az első és a későbbi RMDSZ-évekről egyszer talán még írok, Szócs Gézáról is – akivel, ha jól emlékszem, épp augusztusban jártam Antall Józsefnél a parlamentben, az első hivatalos (félhivatalos?) megbeszélésen Domokos Gézának is velünk kellett volna lennie, valamiért nem jött meg. Aztán szétváltak az utak, nem Domokostól és Markótól, nem is Kelemen Hunortól. Ami aztán igazán más, csöppet sem „forradalmi” és lényegében nem is irodalmi történet.

Ez a bonyolult, egyre bonyolultabb jelen...